

مدیریت دانش و سرمایه اجتماعی در آموزش و پرورش

تألیف:

یونس رحمانیان

تأسیان ۹۵

مقدمه

امروزه دانش به عنوان یک منبع ارزشمند و استراتژیک و یک دارایی مطرح است و ارائه محصولات و خدمات با کیفیت مناسب و اقتصادی بدون مدیریت و استفاده صحیح از این منبع ارزشمند، امری سخت و گاه غیر ممکن است. بنابراین مدیریت دانش فرایند ایجاد، ثبت، پالایش، انتشار و کاربرد دانش است و این پنج عامل در حوزه مدیریت دانش برای یک سازمان زمینه آموزش، بازخورد و آموزش مجدد را فراهم می‌آورد که معمولاً برای ایجاد، ثبت، پالایش، انتشار و احیاء قابلیت‌های سازمان مورد استفاده قرار می‌گیرد. برای دانستن هر چه بیشتر معیارهای توسعه پی بردن به فرایند دانش و چارچوبی که در حال حاضر به سازمان‌ها اعطای می‌دهد تا به مدیریت دانش بپردازد، اهمیت دارد.

انتقال اطلاعات و تسهیل در سطح کلان و خرد بین افراد و سازمان‌ها، بستگی به افرادی دارد که این انتقال را تسهیل و تسریع می‌کنند. به همین دلیل، اهمیت ارتباطات و تعاملات مبتنی بر اعتماد میان افراد در سترش و کاربرد دانش، مورد تأکید قرار گرفته است. یکی از قابلیت‌ها و عوامل مهم سازمانی که می‌تواند به سازمان‌های آموزشی در خلق و تسهیم دانش کمک بسیار و برای آنها در مسیر به سوی سازمان‌های دیگر مزیت سازمانی پایدار ایجاد کند، سرمایه اجتماعی است.

امروزه سازمانها باید بتوانند دانش مورد نیاز برای نوآوری در محصولات خود و بهبود فرایندهایشان را کسب کنند، میان کارکنانشان شریک شوند، در تمامی فعالیتهای روزانه خود بکار گیرند. تنها از این طریق است که می‌توانند به سازمان محقق، رقابتی و نیازهای به شدت متغیر مشتریان پاسخ گویند. شناخت عوامل اثرگذار بر مدیریت دانش سازمانی از جمله اقدامات اولیه در بکارگیری اثربخش سرمایه‌های فکری سازمان است. از طرف دیگر سرمایه اجتماعی از مفاهیم نوینی است که نقش بسیار مهمتری نسبت به سرمایه فیزیکی و انسانی در سازمانها و جوامع ایفا می‌کند. امروزه در جامعه‌شناسی و اقتصاد، و به تازگی در مدیریت و سازمان، مفهوم سرمایه اجتماعی به صورت گسترده‌ای مورد استفاده قرار گرفته است. مفهوم سرمایه اجتماعی به پیوندها، و ارتباطات میان اعضای یک شبکه به عنوان منبعی با ارزش اشاره دارد، و با خلق هنجارها و اعتماد متقابل موجب تحقق اهداف اعضا می‌شود.

در جهان امروزی، دانش به عنوان یک منبع کلیدی تبدیل شده و برای بقای سازمانها بسیار حیاتی می‌باشد. امروزه جوامع به سمت اقتصاد دانش محور حرکت می‌کنند که در آن دانش

مهمترین عنصر برای ایجاد ارزش در سازمان‌ها به شمار می‌رود. با وقوع انقلاب فناوری اطلاعات و پیشرفت تکنولوژی، الگوی رشد اقتصاد جهانی تغییر اساسی کرده است. امروزه با توجه به شرایط رقابتی، دانش به عنوان با اهمیت‌ترین سرمایه، جایگزین سرمایه‌های مالی و فیزیکی شده است. بنابراین مدیریت دانش برای بسیاری از کشورهای پیشرفته، نماد رقابت و عامل دستیابی به قدرت و توسعه محسوب می‌شود. مالهورا^۱ (۱۹۹۸) به نقل از عطاپور (۱۳۸۸)، بیان می‌کند که مدیریت دانش در برگزیده فرایندهای سازمانی است که به دنبال ترکیب هم افزایی ظرفیت پردازش داده و اطلاعات توسط فناوری اطلاعات با ظرفیت نوآوری، خلاقیت منابع انسانی می‌باشد. بهات^۲ (۲۰۰۱)، مدیریت دانش را به عنوان فرایند ایجاد ارزشی، باز نمودن، توزیع و کاربرد دانش معرفی می‌کند. سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه^۳ (۲۰۰۴)، تعریفی از مدیریت دانش ارائه کرده است که مفاهیم اصلی تعاریف موجود را به صورت خلاصه در برمی گیرد. از دیدگاه این سازمان، مدیریت دانش، مجموعه‌ای از فعالیت‌ها، سامانی برای خلق، کسب، توزیع دانسته‌ها و ارتقای اشتراک گذاری دانش در داخل سازمان و بهرامون آن است.

امروزه ثابت شده است که یکی از سوالاتی که برای سازمان‌هایی که راهی کارآمد برای استخراج، استفاده و مدیریت دانش یافته‌اند و به دانش به عنوان یک دارایی و ارزش مطرح می‌نگرند، به افزایش بازدهی، سودان و حفظ رضایت مشتری رسیده و رمز موفقیت امروز و فردای خود را به دست آورده‌اند. در سالهای اخیر مدیریت دانش به یک موضوع مهم و حیاتی مورد بحث در متون کسب و کار تبدیل شده است. «جوامع علمی» و «کسب و کار» هر دو براین باورند که سازمان‌های دانش محور می‌توانند برتری‌های بلند مدت خود را در عرصه‌های رقابتی حفظ کنند؛ به طوری که تسهیم دانش به عنوان یک فعالیت پیچیده اما ارزش آفرین، پایه و اساس بسیاری از راهبردهای مدیریت دانش در سازمان باشد.

یکی از قابلیت‌ها و عوامل مهم سازمانی را که می‌تواند به سازمان‌ها در خلق و تسهیم دانش کمک بسیار و برای آنها در مقایسه با سازمان‌های دیگر مزیت سازمانی پایدار ایجاد کند، سرمایه اجتماعی است. سرمایه اجتماعی بستر مناسبی برای بهره‌وری سرمایه انسانی و

^۱ Malhotra

^۲ Bhatt

^۳ OECD

فیزیکی و راهی برای نیل به موفقیت قلمداد می‌شود. پاتنام^۴ (۱۹۹۵)، سرمایه اجتماعی را جنبه‌هایی از سازمان اجتماعی از قبیل هنجارها، شبکه‌های اجتماعی و اعتماد متقابل می‌داند که همکاری و همیاری افراد را برای دستیابی به منافع مشترک، تسهیل می‌کند. براساس نظریات جیمز کلمن، سرمایه اجتماعی عبارت است از: توانایی افراد در کار مشترک در قالب گروه. به عبارت دیگر تلاش افراد با دانش و اندیشه‌های مشترک برای بدست آوردن یک هدف، نیز در این گروه می‌گنجد. بوردیو^۵ (۱۹۸۶)، سرمایه اجتماعی را ارتباط افراد با همدیگر در محیط‌های اجتماعی می‌داند. سرمایه اجتماعی از طریق فعالیت‌های هدفمند بدست می‌آید و می‌توان سرمایه اجتماعی را در عرصه قوائد اقتصادی وارد کرد. توانایی انجام قو. به نوع قوانین اجتماعی، ارتباطات و شبکه‌های اجتماعی موجود بستگی دارد (سوبا، ۲۰۰۲). به اعتقاد آدلر و کان^۶ (۲۰۰۲) سرمایه اجتماعی منبعی برای عاملان فردی و جمعی است که از طریق پیکربندی و محتوای شبکه، روابط اجتماعی تقریباً پایدارشان شاه موجب تعاملات فعال میان افراد است؛ یعنی اعتماد، درک متقابل، رفتارها و ارزشهای مشترک در اعضای شبکه‌های انسانی و گروه‌ها را به هم پیوند می‌دهد و امکان فعالیت‌های همکارانه را در زمان ایجاد می‌نماید.

^۴ Putnam

^۵ Bourdieu

^۶ Sobel

^۷ Adler & Kwon

فهرست

عنوان	صفحه
مقدمه	۵
فصل اول	۱۱
مدیریت دانش	۱۱
دانش	۱۱
طبقه بندی و ابعاد دانش	۱۲
دانش تخصصی، دانش شخصی، دانش عمومی و دانش عرفی	۱۲
دانش ذاتی، مفهومی، انتظاری و روش شناختی	۱۳
دانش محوری، دانش پیشرفته و دانش نوآوری	۱۳
دانش انسانی اجتماعی و ساختاری	۱۴
سیر تکامل و توسعه سیر دانش و چشم اندازها	۱۷
مکاتب مدیریت دانش	۲۰
فصل دوم	۲۳
چرخه های مدیریت دانش	۲۳
چرخه مدیریت دانش ویگ	۲۳
چرخه مدیریت دانش مهیر و زاک	۲۷
چرخه مدیریت دانش بیوکویتز و ویلیامز	۲۸
چرخه مدیریت دانش یکپارچه دالکر	۳۱
فرایندهای مدیریت دانش بس	۳۳
فصل سوم	۳۹
مدلهای مدیریت دانش	۳۹
مدل ایجاد و کاربرد دانش ویگ	۳۹
مدل ماریچی دانش نوناکا و تاکچی	۴۲
پیشگامان مدیریت دانش	۴۶
داونپورت و پروساک	۴۶
دراکر	۴۶
نوناکا و تاکه اوچی	۴۷
دلایل اهمیت مدیریت دانش	۴۷

۵۱.....	فصل چهارم.....
۵۱.....	سرمایه.....
۵۲.....	اشکال سرمایه.....
۵۳.....	سرمایه اجتماعی.....
۵۴.....	تعاریف سرمایه اجتماعی.....
۵۶.....	مفهوم سرمایه اجتماعی.....
۵۹.....	اهمیت سرمایه اجتماعی.....
۵۹.....	تاریخچه سرمایه اجتماعی.....
۶۴.....	فصل پنجم.....
۶۴.....	سیر تاریخ مفهوم سرمایه اجتماعی.....
۶۵.....	تئوری پردازان معنای سرمایه اجتماعی.....
۶۵.....	فوکویاما.....
۶۸.....	بورديو.....
۷۱.....	کلمن.....
۷۵.....	رابرت پاتنام.....
۸۰.....	فصل ششم.....
۸۰.....	مقایسه نظرات بورديو، کلمن و پاتنام.....
۸۲.....	سرمایه انسانی و سرمایه اجتماعی.....
۸۴.....	سرمایه انسانی، سرمایه اجتماعی و یادگیری سازمانی.....
۸۵.....	ابعاد سرمایه اجتماعی.....
۸۸.....	سطوح سرمایه اجتماعی.....
۹۰.....	منابع و مأخذ.....
۹۰.....	منابع.....
۹۰.....	منابع فارسی.....
۹۲.....	منابع غیر فارسی.....